

SLOVENSKI NAROD.

Objava vsak dan sveder, izimši nedelje in praznike, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogrsko deželo za vse leto 25 K, za pol leta 13 K, za četrt leta 6 K 50 h, za en mesec 2 K 80 h. Za Ljubljano s pošiljanjem na dom za vse leto 34 K, za pol leta 12 K, za četrt leta 6 K, za en mesec 2 K. Kdor hodi sam ponj, plača za vse leto 22 K, za pol leta 11 K, za četrt leta 5 K 50 h, za en mesec 1 K 90 h. — Za tuje dežele toliko več, kolikor znaša poštnina. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Za ostanila se plačuje od peterstopne peti-vrste po 12 h, če se ostanila tiska enkrat, po 10 h, če se tiska dvakrat in po 8 h, če se tiska trikrat ali večkrat. — Dopisi naj se izvolijo frankovati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravlništvo je v Knafljovih ulicah št. 5. in sicer uredništvo pa v pritličju. — Upravištvu naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, ostanila, t. j. administrativne stvari.

Mesečna priloga: „Slovenski Tehnik“.

Uredništva telefon št. 34.

Posamezne številke po 10 h.

Upravištva telefon št. 85.

Zenstvo in klerikalizem.

Najmočnejša zaslomba klerikalizma na Slovenskem je ženstvo. Moški že davno niso več niti zanesljivi niti trdni pripadniki klerikalizma, tudi če se dajo od duhovnikov komandirati. Nekaj stare upornosti je v teh ljudeh še vedno, nekaj kljubovalnosti in tudi nekaj železa v krvi. Ženske pa imajo klerikalci z malimi izjemami popolnoma v rokah in ženske jim tudi pomagajo do vseh uspehov, kar jih dosežejo.

To smo zopet videli pri zadnjih volitvah. Koder se možje niso dali ujeti v klerikalne zanke, tam je duhovnik poklical na pomoč žene in hčere. Pestil jih je v spovednici in na domu, jih obdelaval z vsemi sredstvi duševnega terorizma in jih zbehal in naščuval tako, da so se možje že zaradi ljubelega miru vdali in glasovali za klerikalnega kandidata. Kaj je duhovnikom mar, da so provzročili toliko preprirov in tudi pretepev po hišah in skalili morda za vedno tiho srečo marsikake rodovine — saj so le dosegli svoj namen.

Naše priprosto ženstvo je naravnost fanatično klerikalno. Tercijalstvo se je tako razvilo, da je že podobno neki blaznosti. Naj bo duhovnik še tako malovreden človek, ženstvo ga časti kakor kakega višje bitje in se brezpogojno ravna po njegovih zapovedih.

Seveda je tega kriva največ nevednost in neomikanost in pa vzgoja. Od otročjih let se vzgojuje naše ženstvo v najblaznejšem tercijalstvu in dopušča ravnodušno, da goje duhovniki to tercijalstvo in je razvijajo kar le mogoče.

A kaj bi se čudili tercijalstvu na kmetih, med neizobraženimi ljudmi, ko je celo v mestih med omikanimi krogi še toliko pristnega tercijalstva, da je kar groza.

To vidimo zdaj v Ljubljani. Škof si je naročil nekaj nemških jezuitov za „sveti misijon“ v stolni cerkvi. Roba, ki jo ponujajo ti jezuitje, je

slaba. Prav navadni jezuitski humbug je, kar uganjajo ti „misionarji“. Vsa njih učenost se reducira na dija-lektske zvijačnosti, s katerim skušajo zdravi pameti nasprotujoče stvari predstavljati kot edino resnične in docela dokazane. Izobražen človek ima za ta modrovanja samo lahek usmev. Edino, v čemer se razlikujejo ti jezuitje od navadnih šenklaških pridigarjev, je to, da so boljši govorniki. Nastopajo kakor rutinirani igralci v gledališču. Vse je preračunjeno in vse premišljeno, vsaka beseda in vsaka kretnja. To seveda imponira ljudem, ki so navajeni samo puhlih pridig šenklaških neomikanecv.

A naj vpoštevamo v še toliko meri splošno radovednost, ki prevzame občinstvo pri takih izrednih predstavah, vendar moramo reči: obisk teh trivijalnih misijonskih pridig je dokaz, kako razvito je tercijalstvo celo v Ljubljani. In to velja tako za nemško, kakor za slovensko ženstvo. Sicer je pri teh pridigah dovolj žensk, ki ne znajo nemški in ki jih tu ne smemo jemati v račun, toda vzlic temu ostane še veliko preveč izobraženim krogom pripadajočega ženstva, kateremu so ti jezuitski misijonarji zmešali glave.

To je gotovo simptomatičnega pomena. Kam pa pridemo, če bomo le moški naprednega mišljenja, ženske pa same tercijalke, ki jih bodo duhovniki imeli na vrvi? In kaj bo z vzgojo mladine, če jo bodo vodile tercijalke matere?

Moški so mnogo zakrivali s tem, da so brezpogojno prepustili ženstvo duhovskemu vplivu. Navadili so se, gledati na trojalske ekscese ženstva z neko rahlo ironijo. Kar je jako komодно, saj vzame človeku dolžnost, skrbeti za razširjenje obzorja v svoji rodovini.

Z malimi izjemami je danes slovensko ženstvo popolnoma v klerikalnih rokah. To je dejstvo, ki je težko občutimo tudi v javnem življenju, v političnem, socialnem in

kulturnem. Priznati se mora sicer, da je „Splošno slovensko žensko društvo“ v Ljubljani mnogo storilo za izobrazbo ženstva — ali z ozirom na razmeroma silno zaostalost je treba obsežnejšega in sistematičnejšega dela. Faktum je: splošni duševninivo slovenskega ženstva je zaostal in treba ga je povzdigniti, če hočemo vsemu narodu zagotoviti napredovanje.

Nemški radikalci.

Dunaj, 3. junija. Na včerajšnjem sestanku so se svobodni Vsenemci prekrstili v „nemško radikalno stranko za Avstrijo“. Obenem se je sklenilo, da se ta „svobodna“ stranka združi z ostalimi nemškimi strankami v parlamentu v varstvo nemških interesov. Ker so ti „svobodni“ Vsenemci morali zadnje čase preslišavati očitanja, ker so pri ožjih volitvah sklenili kompromis s krščanskimi socialisti, je shod izrekel, da imajo taki volilni dogovori le taktičen pomen ter se ne dotikajo programa dotične stranke.

Med Schönererjem in Steinom je nastal spor, da Stein skoraj gotovo izstopi iz stranke. Schönerer je tri dni pred ožimi volitvami brzojavil svojim zaupnikom na severno Češko, naj se zdrže glasovanja, da padeta svobodna Vsenemca Mühlwerth in Stransky. Stein pa, ki je pri prvotnih volitvah v Aschu propadel, je izdal parolo, naj gredo vsi na volišče za omenjena dva kandidata. Volilci so ubogali Steina ter dali s tem Schönererju nezaupnico.

Baron Beck in socialni demokratje.

Dunaj, 3. junija. Ministrski predsednik je rekel deputaciji industrijecev, med katerimi je bilo tudi več poslancev, glede uspehov socialne demokracije pri zadnjih državnozbornih volitvah: „Programatičen optimist sem, in imel sem pri tem še vedno prav. Ali je treba vsako stvar videti le črno? Tudi sedaj sem še vkljub vsemu

pesimizmu dobre volje ter ne mislim zapustiti svojega programatičnega optimizma.“ — Na vprašanje nekega navzočega politika, ali je res po volitvah ponudil cesarju demisijo, je odgovoril baron Beck, da na celi vesti ni niti besedice res. Pristavil je: „Res ne vem, kaj bi naj napotilo vlado, da bi zapustila sedaj svoje mesto. Neumevno mi je, kako svet sklepa, da bi morala vlada odstopiti, ker se je ojačila stranka (socialno-demokratska), o kateri pa se še niti ne ve, kako stališče zavzame v parlamentu. Tu je treba vendar počakati. Socialna demokracija ne bo smela zavirati pozitivnega dela, ako hoče sama kaj doseči. Čujem, da se bo socialna demokracija posebno zavzemala za dveletno vojaško službo. No, vlada nina sprotna tej zahtevi, le dovoliti se ji morajo sredstva za izvedbo te ali druge reforme. Strahu pred socialnimi demokrati, kakor ga kažejo drugi, ne poznam. Ako bi bilo kaj take nevarnosti, morala bi biti že pri enem socialno-demokratskem poslancu ravno tako, kakor ako jih je 100. Čimvečja je kaka stranka, temvečja je njena odgovornost in tembolj si mora tudi prizadevati, da doseže uspehe. Ne verjamem, da bi se socialno-demokratski poslanci izključili iz uspešnega delovanja v parlamentu, že zagradelj ne, ker so videli, da večne negacije ne vodijo k prospehu, temuč h gotovemu propadu.

40letnica kraljevega kro-nanja na Ogrskem.

Budimpešta, 3. junija. Državni zbor je razpravljal danes o zakonskem načrtu zaradi raznih ustanov in naprav, ki se izvrše povodom predstojnega jubileja. Predlog je utemeljeval posl. Hoitsy, ki je rekel, da je prišel vladar do prepričanja, da more biti njegova oblast le tedaj velika in slavna, ako stoji za njim zadovoljen madžarski narod, in ako se spoštuje ustava in svoboda madžarskega naroda. — Posl. Hodža (Slovak) je izrekel v imenu nemadžarskih narod-

nosti veselje, da je božja previdnost kralja toliko let ohranila. Izjavil je, da glasuje s tovariši za predlog v nadi, da bodeta sedanja vlada in sedanji parlament po intencijah kralja prepustila vodstvo države zakonodaji, ki se izvoli na podlagi splošne in tajne volilne pravice. Zakonski načrt je bil nato soglasno sprejet.

Preprečena ministrska kriza v Srbiji.

Belgrad, 3. junija. Velike so morale biti spletke, ki so primorale dr. Vučića, da je odstopil od poslanstva v Berlinu ter šel v pokoj. Dr. Vučić je bil, ki je tudi na dunajskem dvoru neustrašeno dokazoval, da je avstrijska politika bila vedno na kvar Jugoslovanom. Zato so pa dr. Vučića dvorni krogi na Dunaju sovražili, in sam cesar mu je rekel na letošnjem dvornem plesu osorno: „Obžalujem zelo, da so razmere s Srbijo vsled neodkritosrne politike vaše vlade tako kalne. Upam, da pridejo končno le do spoznanja.“ — Dr. Vučić pa se boje tudi v Srbiji gotovi merodajni krogi, predvsem sedanji ministrski predsednik dr. Pašić, ki vidi v Vučiću najnevarnejšega tekmeča. Zadnje čase se je razmerje med obema poostriilo tako, da bi bil dr. Pašić s celokupnim ministrstvom odstopil, ako bi se ne bil dr. Vučić umaknil v pokoj. Ker pa ima dr. Vučić mandat v skupščini in za seboj močno opozicijsko stranko, so delovali proti dr. Vučiću vsi aparati toliko časa, da je sedaj še ta mandat odložen. Sedaj šele se je dr. Pašić oddahnil — toda za koliko časa?

Volitve na Rumunskem.

Bukarešt, 3. junija. Včeraj so se začele splošne volitve za senat. Dosedaj je volila skupina veleposelstva. Ivoljenih je 43 liberalcev in 9 konservativcev. Ministrski predsednik Sturdza je bil izvoljen dvakrat. — Jutri se začne volitve v parlament.

Iz ruske dume.

Petrograd, 3. junija. Vlada doživlja v dumi poraz za porazom ter se je bati, da jo mine potrpljenje. V

LISTEK.

Jos. Stare.

V dnevih, ko je divjal volilni vihar tako ljuto, da ni nihče utegnil zanimati in baviti se z nepolitiskimi zadevami, tedaj se je v Ljubljani boril s smrtjo eden najboljših naših književnikov, in izdihnil je prav na predvečer prve volilne bitke, namreč dne 13. maja.

Ta književnik je bil Josip Stare, upokojeni gimnazijski profesor.

Rodil se je Stare l. 1842. v Ljubljani. Starši so ga namenili trgovini, toda Josipa Stareta ni veselila kupčija in posvetil se je studijam. Na gimnaziji na Reki mu je bil učitelj Janez Trdina in ta je tako vplival na svojega učenca, kakor nihče drugi. Vzbudil je v njem veselje za zgodovino, vzbudil pa v njem tudi živo narodno zavednost, ljubezen do slovenskega jezika in do slovenske književnosti.

Stare je bil eden prvih slovenskih dijakov, ki niso šli studirati na

Dunaj ali v Gradec, marveč v zlato slovansko Prago. Sicer je bilo praško vseučilišče takrat še nemško, a mogočno se je v Pragi že razvijala češka narodnost in v tem miljeju se je navzel Stare modernega slovanskega naziranja, ki mu je ostal zvest vse življenje.

Ob sebi je umevno, da po dovršenih studijah ni mogel dobiti službe v svoji domovini. Zaveden Slovenec takrat ni smel dobiti kruha — to je bilo načelo avstrijske vlade. Vsled tega se je Stare obrnil na Hrvaško, ki mu je postala ljubljena domovina. Služboval je v Oseku, v Požeju, v Varaždinu in v Belovaru, naposled tudi več let v Zagrebu. Živel je v prijetnih razmerah in užival v vseh krogih iskreno spoštovanje, a dasi se je bil popolnoma udomačil na Hrvatskem, ga je vendar vedno vlekel nazaj na Kranjsko. Čim je vsled bolehnosti stopil v pokoj, se je preselil v Ljubljano. Tu je bival več let — samo v poletnih mesecih se je mudil na Bledu — tiho in skromno, ker ga je trla neozdravljiva bolezen. Svojo mater je preživel le za nekaj dni. Nagla smrt matere, ki ji je bil srčno

vdan, je pač pospešila njegov konec.

V zadnjih časih se Staretovo ime ni imenovalo posebno pogostoma. Na semnju življenja se ni Stare nikdar oglašal. Ni mu bilo za osebno češčenje in reklame ni nikdar delal. Tako se je zgodilo, da je med hrupnim vpitjem raznovrstnih pristnih in ne pristnih talentov padlo njegovo ime nekoliko v pozabo.

In vendar spada Stare med najzaslužnejše in najboljše slovenske književnike.

Začel je Stare svojo literarno delavnost kot prevajalec dramatičnih del in dopisnik „Slov. Naroda“. Preložil je s srečno roko celo vrsto čeških in poljskih iger, ki se deloma še danes igrajo na diletantskih odrih.

Z ustanovitvijo „Ljubljanskega Zvona“ se je začela nova doba v slovenski pripovedni književnosti. Med beletristi, ki so največ storili za povzdig „Ljubljanskega Zvona“, je tudi Jos. Stare. Spisal je za ta literarni list več povesti („Vinko“, „Prvi sneg“, „Vanda“, „Zadruga“, „Koline“ in „Lisjakova hči“), katerim je vzel snov iz resničnega življenja. Če

je že treba v označenje pisateljske individualnosti, da uvrstimo Stareta v gotovo kategorijo, bi rekli, da ga je prištevat v vrsto nacionalnih realistov. Slikal je življenje, kakršno je bilo na Slovenskem in na Hrvatskem v dobi od 1870 do 1880 in še malo dlje, vedno z narodno tendenco v lepem jeziku in v prikupnem preprostem slogu. Brez števila je ljudi, katerim je bilo čitanje Staretovih povesti zabava in naslada. Pisateljevo ime so morda že pozabili, ne pa njegovih del.

Najznamenitejši vseh Staretovih spisov je „Občna zgodovina za slovensko ljudstvo“. Lepo delo je to, časten spomenik, ki si ga je postavil Stare. Kdor hoče to delo pravično soditi, mora uvaževati, da je bilo spisano za družbo sv. Mohorja ki je pisatelju toliko laglje diktirala tendenco, ker je Stare med mnogoletnim bivanjem na Hrvatskem občuje neprestano v krogih Strossmayer-Račkega stranke popolnoma navzel nazorov, ki so v tistih časih vladali v tej stranki. Hrvatska inteligenca je bila do zadnjih let vedno katoliško-konservativna in naravno je, da je bil

njenega mišljenja tudi Stare. Vzlic temu je bil Stare tudi v svoji „Občni zgodovini“ pravičen in kolikor je mogoč nepristranski.

Znamenitega pomena so tudi Staretova „Pisma iz Zagreba“, ki jih je prinašal „Ljublj. Zvon“. V teh pisemih je Stare poročal o vseh važnejših pojavih na Hrvatskem in s tem prvi dal hrvaško-slovenski vzajemnosti nekaj konkretne vsebine. Ni prav, da se to pozablja.

Lani je začel Stare zopet pisati za „Slov. Narod“. Priobčil je nekaj zanimivih podlistkov in pripravljaval več novih. Nameraval je obelodaniti zelezanimive tajnosti iz polpreteklih časov, ki mu jih je bil povedal pokojni dr. Rački, tudi interesantna pojavnost dr. Račkega o dogovoru, ki ga je sklenil Dunaj z Vatikanom, ko je bil imenovan Missia za ljubljanskega škofa. In še več takih stvari je hotel spisati Stare za „Slovenski Narod“, a smrt je vse te načrte onemogočila.

V slovenski književnosti je Jos. Staretu zagotovljen trajen in časten spomin.

današnji seji je duma najprej zavrgla načrt, ki ga je predložil justični minister, naj bi se poostrele kazni za poveljevanje hudodelstva. Potem so poljski poslanci hudo prijemali naučno ministrstvo, češ, da porušuje Poljsko s pomočjo državnih šol. — Minister notranjih del je predložil zakonski načrt, naj bi se osebe, ki so pod policijskim nadzorstvom ali obtožene nasilstev, ne prejemale v vojaško službo. Po ostri debati je duma tudi ta načrt zavrgla.

Nemški cesar se boji Rusov.

Berolin, 3. junija. Pri letošnji spomladanski paradi se je zgodilo prvič, odkar vlada cesar Viljem, da po paradi ni sam peljal vojake v mesto. K temu je prigovorila cesarja policija, ker se je baje bati Rusov, ki so razkačeni, odkar so jih toliko brez vzroka aretirali, da jih pošljejo čez mejo.

Punti na Kitajskem.

London, 3. junija. Puntarji grozno gospodarijo posebno v pokrajini Svatov. Polastili so se že mnogih mest in naselbin. Povsod pomorijo uradnike ter požgo uradna poslopja. Oblasti prikrivajo dogodka, ker se boje, da bi začela posredovati kaka inozemska vesela. Angleško brodovje je poklicano iz Japonske v Hongkong, tudi japonsko brodovje je na potu v Svatov.

Dopisi.

Z Bleda. Od 1. maja imamo klerikalni občinski odbor, od 18. maja pa klerikalnega župana v osebi našega nadučitelja gosp. Rusa. On je prej bil liberal. S klerikalci, posebno z župnikom, sta si bila včasih močno v laseh in s „Slovencem“ je imel hude boje, dočim so ga njegovi somišljeniki branili po časopisih in pri oblastih. Ali ti časi so se premenili. Včasih je veljal ravni pot za najboljši pot. Ta pregovor dandanes ne velja več. Vsaj pri našem nadučitelju ne. Ker ni mogel priti po ravni poti do zaželenega cilja, t. j. do županstva, začel je ruvati zoper vladačo in odločujočo liberalce, ki so bili njegovi politični prijatelji. Nezadovoljnih ljudi se dobi povsod dosti. Tudi pri nas. Potegnili jih je bil nase, vsi skupaj so pa potegnili z župnikom in tako so zmagali pri občinskih volitvah. Danes je naš nadučitelj po župnikovi milosti župan. Voljen je bil enoglasno, torej tudi z župnikovim glasom. To pove dovolj. Pot do županovega stola je bila trnjeva, posebno ker je bilo treba zatajiti svojo preteklost in svoje politično prepričanje. Zdaj se bo sam prepiral, da blejskemu županu se ne cedi samo med in mleko, ampak je dostikrat veliko pelina v pijačo pomešanega. Dvomimo tudi, da bi on znal držati red v občini, ker ga še v šoli kot šolski vodja med svojimi stanovskimi tovariši ne zna. Ker je naša občina tudi zdravniška in ima veliko s tuji opravila, je jasno popolnoma, da bo moral kot župan zanemarjati eno ali drugo službo. Za napredujake je pa bilo dobro, da so se pri teh

volitvah barve posameznih oseb natančno spoznale, kar se bo pri prihodnjih volitvah nad temi možmi gotovo maščevalo. Saj se je pri volitvah v državni zbor pokazalo, da Bled stoji v naprednem taboru. Vkljub silni agitaciji od klerikalne strani je prišlo na volišče komaj polovico volilcev, in od teh sta dobila napredna kandidata brez agitacije enako število glasov s klerikalnim.

Iz Hotiča. Ni vredno odgovarjati na laži, katere bruhla goreči katoliški „Lažiljub“ v vsaki svoji številki: saj vsak pošten človek ve, da je njegov namen ljudi fanatizirati in jih obdržati v večni rimski temi. Umevno je samo ob sebi, da vsakega količjak svobodomiselnega človeka želijo ti mračnjaki kar izpahiti s sveta. Tako se zaganja predzadnji „Lažiljub“ v dve poštene in vobče spoštovani osebi, in sicer v g. Josipa Končarja in v g. Kladnika. Vzrok temu je, ker je g. Kladnik dovolil, da so spocialni demokrati priredili shod v njegovih prostorih. To jih je tako razkačilo, da so popolnoma pozabili, da imajo še kaj pameti. Obsipajo ti hinavci omenjena gospoda z vsemi mogočimi lažmi. Vprašamo: Kje se največkrat po cele noči popiva? Kje je največkrat najeta godba, ne da bi se plačevala kaka licenca? Ali se ne godi to največkrat v gostilni županovi, ali zanj ne velja občinski zakon? Če je on klerikalec, potem pa misli, da je njemu vse dovoljeno. Opozorili bi župana še na neki paragraf obč. reda in kaj njegovi otroci vse o njem govorijo, dasi hoče veljati za najpristnejšega katoliškega moža in očeta. Ne bi se spuščali v polemiko s tem človekom, ko bi brezdvomno ne vedeli, da je imel tudi on svoje umazane prste pri zgoraj omenjenem napadu, in to na popolnoma poštene osebe. Sicer se pa vidimo pri prih. obč. volitvah, in takrat bomo rekli: Proč s tem človekom! Toliko za danes, sicer je pa gradiva več kot dosti!

Od Slovenskih goric. Tam ne kje pri Hrašniku, no, bo že menda Dol, službuje kot kaplan neki gospod, ki sliši na ime Jaka Gašparič, doma od Sv. Antona v Slov. goricah. Ker se slišijo prav lepe stvari o njem iz za zadnjega boja, bi si tudi jaz dovolil Dolanom in drugi javnosti to čestito osebo malo opisati. Vsakomur bo menda znano, da je ta kaplan fahiran jurist, ki je svoječasno zbijal po Gradcu take, da še danes čutijo to njegovi in nenjegovini „mošnjah“. Fant s „špicbartom“ je bil pač čeden, no, potem vendar nič čudnega in mu tudi zameriti ne smemo, če so se zaljubile v njega punce. A te punce so bile različnih „fahov“ in tako se je pa ubogi naš Jakec malo „zgubal“. „Žnidari“ so v Gradcu dragi, a „gvant“ mora biti. — No, pa kaj nasto briga, samo da je plačano. Ko se je pa ta naš Gašparič naveličal visoke šole, jo je poodil v „Marprok“ v norologijo. Prej, od kaplanov razglašen kot največji brezverec, se je mastil sedaj kot teolog za šibečimi se farovškimi mizami. Odpustili so mu vse najhujše grehe, in tudi greh branja in razširjanja framasonskih knjig, samo da se je spokoril. In tako je neko nedeljo kot teolog pridigoval pri Sv. Antonu v Slov. goricah. V tej pridigi je neusmiljeno udrihal po „Ljub. Zvonu“, „Slov. Narodu“, ko so še pred kratkim njegove roke listale najnesramnejše spise. In tako se je pridno likal ter se prilikal do zadnjega žegna. Pa groza! V Gradcu so se jeli spomi-

njati njegove zvišane osebe, njegovih dolgov in grehov. Skofu je bil namanjen, ali kam že. V tej veliki stiski se je obrnil na svojo sestro šiviljo mlo proseč, naj mu pomaga iz zadrege. Ako ne poplača dolgov, ga škof ne „žegna“. Uboga sestra kot neznanatna šivilja tudi ni imela tisočakov za rokavi, zato se je obrnila v svetem strahu, da ne izgubi Jakec „žegn“ do nekega tamkajšnjega — no, Jaka Gašparič že ve, do katerega, da posodi gospodu teologu nekaj kronic. Tudi gospod Jacec je pisal in mlo prosil za pomoč, obetajoč, da bo, ko bo kaplan, vse pošteno povrnil. Oni mož mu je uslišal željo, a čujte — danes bo menda 6 do 7 let, a Jaka še sedaj ni plačal. Prej je vedno in vedno pisal dotični rodbini, se prilizoval ter pihal na dušo, ko je pa prejel, rešen vseh dolgov in grehov — zadnji „žegen“ in je zapel „novo mešo“, pa je naenkrat pozabil na vse Antonjevičane, na sestro in na svojo gredo dobrotnika ter do danes — celih šest let — ni poslal niti ene razglednice, ko je bil zaradi dolga že opominjan. Ako ima pa gospod kaplan toliko na razpolago, da po cele tedne agitira za edino zveličavne kandidata dr. Benkoviča, potem bo imel gotovo tudi toliko, da se bo spomnil svojih dobrotnikov. Sicer mu pa lahko hrastniški nemčurji posodijo, saj se vedno brati in družiti z njimi. Zato pa, dragi Jacec, ne letaj po vroč m solunc, maslo se tali. Priporočam ti končno, spomni se tupa tam kaj Sv. Antona in ne tiči vedno med „Heil“ — Benkovečevci“. Do vidna **Prlek.**

Dnevne vesti.

V Ljubljani, 4. junija.

— Angleški časniki na Kranjskem. V četrtek pridejo na Bled angleški časniki. Videti smejo samo majhen kosček kranjske dežele, prav kakor bi se vlada bala, da bi ti časniki spoznali deželo in njen značaj. Le toliko se smejo angleški časniki ustaviti na Kranjskem, da bi se ne moglo reči: povsod jih je vlada vlačila, le na Kranjsko jih ni pustila. Kakor se da sklepati iz različnih okolnosti, tiči za vsem tem velik političen namen: Prikriti se hoče Angležem, da prebivajo na jugu države Slovenci in vcepiti se jim hoče mnenje, da je vse ozemlje do morja nemško z italijanskim Trstom kot otokom na koncu, Slovani pa da prebivajo le v Dalmaciji in v Bosni. Zato ne smejo Angleži priti v Ljubljano, zato se je ukrenilo več stvari, ki jasno kažejo, da hoče vlada Angleže premotiti glede narodnostnih razmer. Značilno je, da se je od sodelovanja pri priredbah na čast angleškemu časnikiarjem popolnoma izključilo slovensko časnikiarstvo, ki bi bilo vendar v prvi vrsti v to poklicano in ki je bilo tudi v vseh drugih krajih v to povabljen. Danes smo spoznali, da je vlada pripravila še drugo presenečenje. Čisto skrivaj! V tem, ko je

slovensko časnikiarstvo od vseh priredb izključeno, je izšla uradna „Laibacher Zeitung“ danes na vladne stroške s slavnostno prilogo opremljeno z ilustracijami. Ta številka se razdeli med angleške časnikiarje, ki bodo seveda imeli vtisk, da je obiskurna Laibacherica reprezentantinja kranjskega časopisja in vsega javnega mnenja v tej deželi, da je kranjsko časnikiarstvo osredotočeno v nemškem uradnem listu in da je časopisje na Kranjskem nemško in deželna seveda tudi nemška. — Nameravalo se je tudi prirediti na čast angleškemu gostom koncert „Glasbene Matice“ na Bledu, a tudi to se je srečno „preprečilo“. — Koncert naj bi se bil vršil ob pol 9. ali ob 9. zvečer na Bledu. Ker vendar nihče ne more zahtevati, naj bi pevke in pevci prenočili na Bledu, kar je marsikomu iz službenih ozirov tudi nemogoče, je „Glasbena Matica“ prosila, naj ji da železniška uprava za povratek poseben vlak. Tej prošnji pa železniška uprava ni ugodila in s tem „Glas. Matico“ prisilila, da je odpovedala koncert. Tako se vse ujema za dokaz, da hoče vlada angleške časnikiarje spraviti v zmotno gledenarodnostnih razmer na Kranjskem.

— Poslanec dr. Rybač je v današnji „Edinosti“ priobčil članek, v katerem se zavzema za skupen jugoslovanski klub in pobija prizadevanja dr. Šusteršiča, ki postavlja narodnostni moment v ozadje in hoče ustanoviti klub, ki naj bi združeval le politično sorodne elemente. Za slučaj, da se ustanovi dva kluba, namigava dr. Rybač, da ostane — sam.

— Slovenski akademiki na Dunaju nameravajo prirediti prvo nedeljo po otvoritvi državnega zbora demonstracijo za ustanovitev slovenskih vseučilišč, med njimi tudi za ljubljansko slovensko univerzo. Naj bi pri tej priliki tudi naše občine in druge korporacije dvignile svoj glas za slovensko vseučilišče v Ljubljani.

— Nemška izzivanja. V nedeljo so gojenke Huthovega zavoda napravile izlet na Gorenjsko in pridružili so se jim razni nemški rogovileži in nekateri slaboglasni kazinski pobiči. Na tem izletu, v kakor tudi na povratku in v Ljubljani so te gospodične in njihovi spremljevalci na imperinenten način štenkali in izživali slovensko občinstvo. Mi bi danes lahko plačali infamno šuftarijo, ki so jo storili Nemci s tem, da so brezmejno podlosti „Slovenčeve“ raznesli po svetu in jih predstavljali kot resnične in utemeljene. Danes bi lahko vzeli bič v roke in žvižgal bi okrog nemških ušes, da bi bilo veselje. Pa tako po-

četje se nam gabi, take stvari prepuščamo klerikalcem in Nemcem, le vodstvu Huthovega zavoda bodi sporočeno, da imamo že dlje časa mnogo materijala o razmerah na tem zavodu in pa da je naša potrpežljivost že precej pri kraju.

— Hinavci! Pri „Slovencu“ so strašansko usmiljenega srca: vsak re-vež se jim silno smili, kakor pripovedujejo. To je pa tudi vse, kar stozanj. Posebno mestni delavci „Slovencu“ ne gredo iz glave in vedno najde ogorčenih besedi, da jih mesto tako slabo plača, da morajo toliko delati itd. Iz vseh teh in takih „Slovenčevih“ besedi pa veje najgrša hinavščina. Kako plačujejo klerikalci delavce, nam bo gotovo dr. Šusteršič najzanesljiveje merilo, ker je načelnik njih stranke. Dr. Šusteršič je plačeval v Boštanjnu pri svoji graščini svoje delavce in delavke, ki so bili popolnoma ob svojem, **po 35 krajcarjev na dan.** „Slovenec“ se še ni nikoli zgražal zaradi take umazanosti in mu je dr. Šusteršič najpoštenjši in najpravičnejši človek na svetu. Naj bi mestno upravo dobili klerikalci v roke, potem bi videli mestni uslužbenci, kako žalostno bi se jim godilo. „Slovenčeve“ pomilovalne besede o mestnih delavcih so torej samo hinavstvo, ker klerikalci so bili vedno in povsod zatiralci delavskega stana, katerega imajo samo za izrabljanje svojih samopašnih namenov. Le pogledjmo organiste. Ti cerkveni uslužbeni so najbolj brezpravni ljudje na svetu. Še pesima več pravic in boljše življenje, kakor organist. Organist ima najslabšo plačo, deloma jo mora naberačiti, a župnik dela z njim kar hoče, na stara leta pa ga seveda spodi iz službe. Skoro noben organist ne ostane pri svojem poklicu, ker mu je to naravnost nemogoče in postane dostikrat navaden delavec, samo da se reši cerkvene službe in njenih dobrot. Pri organistih se vidi, kako so duhovnikom pri srcu njih uslužbeni in delavci!

— Izjava litijskega županstva. „Slovenec“ je prinesel od litijskega trškega zastopa sledečo izjavo: „Odbor trga Litija je sklenil tem potom izjaviti, da odločno obsoja dopis iz Litije, natisnjen v št. 100 „Slovenskega Naroda“, v kolikor se v tem dopisu sramoti in žali oseba našega prevzvišenega gosp. knezoškofa, ter s tem slovesno izjavlja v imenu trga Litija, da ne more in ne mara nikdar biti količjak odgovoren za take ali enake napade. Trški odbor v Litiji. Proti zgoraj navedeni objavi je občinski odbor litijski v svoji seji dne 26. maja t. l. sklenil, da protestuje proti temu sklepu trškega zastopa, ker ta ni kompetenten braniti čast litijskega trga. — Župan-

O pomenu češko-slovenskega ženskega sestanka v Prahi.

(Dolge.)

Res je, kar pravijo, da skoraj vsak kamen govori, da je vse mesto sama zgodovina. Slavni Nemec Humboldt je priznal, da je pogled s Petrina na Prago tretji najlepši na svetu (Carigrad, Neapolj, Praga). Praga je torej samo na sebi zanimivo mesto za vsakega tujca, tembolj za Slovane.

Praga pa se tudi tega zaveda in hoče biti mesto predvsem avstrijskih Slovanov, ki naj bi se v nji zbirali, spoznavali, zbliževali. Spomnimo se samo, kako je Praga sprejela Slovence l. 1885., l. 1892. in kako se je sicer zanimala za Slovence. Kdor natančneje pozna Čehe, vidi v njih bore malo frazerstva o kaki „vzajemnosti“, pač pa mi že zdaj čutimo njih delo, naj omenim delovanje pokojnega Jana Lega, (mladinske knjižnice), delovanje češke podružnice slov. plan. društva, ki prireja vsak mesec krasna predavanja o Alpah, predvsem slovenskih, s skiptikom, in ki nam je rešila krasno Jezersko, ali naj omenim podpiranje slov. akademikov v Prahi od češke javnosti etc.

Vse to mora napolniti vsakega Slovenca nekako z veseljem, da bi videl to zlato Prago, o kateri je morda slišal mnogo, a videl je ni. In danes, ko smo si tako blizu, samo za borih 24 ur po železnici, za dobrih 20 K in vidim Prago. Še mogočnejši vtisk pa bo naredila Praga na vsakega človeka ob priliki vsesokolskega zleta. To bo prava slovanska olimpijada. Na praški Letni bodo stali v kratkem pripravljeni velikanski prostori, ki bodo sprejeli nase 45.000 gledalcev in 8000 telovadcev. Ljudstvo z vsega sveta bo takrat napolnilo Prago, Amerikanci, Angleži, Francozi, Perzijani, vse prihiti pogledati veliki napredek slovanskega sokolstva, ki njemu nekaj podobnega ne more na noge postaviti noben narod na svetu. Ali ne bodo mogle s ponosom zreti naše oči na ta veliki praznik, na te čvrste mlade sile slovanstva, ko bomo mogli reči: to je naše, to smo mi. Brez dvoma bo torej v dneh zleta poletel marsikateri Slovenec in marsikatera Slovenka v Prago v družbi s slovenskimi Sokoli: Videli bomo Prago, lepo, veličastno, slavno, slovansko, sokolsko, Navdušila bo gotovo naša srca, hvalili bomo Prago, sokolstvo, lepe stavbe — morda tudi praško pivo — a vse to je premalo. Treba je misliti na to, da vtiski niso

samo trenutki, ampak trajni, da pomislimo, kako bi tudi mi vsak po svojih močeh prispeli k velikemu delu, kako bi ojačili sile, kako bi prispeli k velikemu cilju, ki se imenuje: napredek slovanski.

In sokolstvo samo nam bo govorilo ves čas z jasnim glasom: Vse to, kar vidite, je delo organizacije. V organizaciji pride vsaka, še tako slaba sila v poštev, organizacija zmaguje, dela, v njej leži ves napredek. Organizacija pa je nekaj notranjega, tega ne bomo videli, videli bomo samo nje delo, nje uspeh, nekaj zunanjega. Pogledati je treba torej tudi nje notranjost.

V zavedni Slovenki, ki bo gledala ta mogočni dokaz organizirane sokolske sile, se bo gotovo pojavilo vprašanje: ali prispevam tudi jaz kaj k temu, da se more pokazati naš narod kot kulturni narod? In zakaj ne? Ali je kje polje, kjer lahko uresničim svoje sile. Da, široko je polje. In to dokazati je bil namen ženskega sestanka. Nekako premalo bomo imeli od Prage, če jo bomo gledali samo od zunaj. Navdušila nas bo, to je res, tudi morda nam bo dala malo več nam tako potrebne samozvesti, priznali si bomo, da smo še silni in močni, a vendar, mislim, bi bilo glavno, da bi se v Prahi naučili,

kako mora delati narod, ki hoče postati silen in močan. In to bi videli v njenih notranjostih, v njenih društvih, v organizacijah. Torej tudi to bi bilo treba pogledati.

Toda dnevi sokolski so navadno dnevi radosti in malo je komu mar, da bi šel takrat v šolo. V velikem bratskem objemu bomo dali duška svoji navdušenosti.

Slovensko ženstvo pa v Prahi ne more zanimalo samo to, kaj dela slovansko sokolstvo, kaka je Praga, koliko je tujcev, ampak njo mora predvsem zanimati to, kaj dela češka žena. In da bo omogočeno Slovenkam vse to videti, zato so povabile Čehinje Slovenke v svojo sredo, da jim razkažejo svoja društva, svojo organizacijo, svoja izobraževališča in vzgajališča.

Mnogo je pri nas še ljudi, ki z nasmehom govorijo o ženskem vprašanju, o ženski organizaciji in sploh o takozvani emancipaciji. Zadnja beseda je pri nas zelo diskreditirana. Prišla je namreč k nam šele v zvezi z moderno in je imela na sebi hipermoderno krilo. Bilo je to za časa „Slovenke“, ki je nastopila v znamenju skrajnega dekadentizma. Prišla je revolucija namesto evolucije, ker smo bili preje zastali, in doživeli smo neizogibne posledice vsake revolucije.

„Slovenka“ je prenehala, in mlade ženske moči, ki so se bile okoli nje zbrale, so se razbile. Na emancipacijo smo gledali z nezaupanjem in z nasmehom, kakor na prve poskuse „moderne“. Počasi smo se privadili moderni in smo jo morali priznati; emancipacijo pa smo do danes odklanjali in jo odklanjamo, ne samo v moškem, tudi v ženskem svetu. Drugod se je zgodilo drugače. Z nezadržljivo silo je šla žena naprej po svojih potih do svojih človeških pravic, organizirala se je, emancipirala se je. Pokazali so se uspehi njenega dela, in priznati so morali povsod važnost resne in trezne ženske emancipacije. In čas je, da bi si diskreditirana ta beseda tudi pri nas pridobila ono vrednost, ki ji gre, da bi v nji videli to, kar je v resnici. Emancipacija se je torej pri nas kmalu končala, imela je umreti s „prvo moderno“. A ni umrla. Ženstvo ni imelo sicer več svojega lista, a mislilo se je na društvo. Slo je težko. Narodne dame so na veselicah izpolnile svojo dolžnost — toliko je od njih zahtevala javnost — in mislili so, da je dovolj. Nihče ni nikoli več zahteval od svoje žene, nego da je bila narodna dama, mnogi pa so celo to opustili, meneč, da je delokrog žene samo znotraj štirih sten. (Dolge prih.)

Lastnina in isk "Narodne tiskarne"